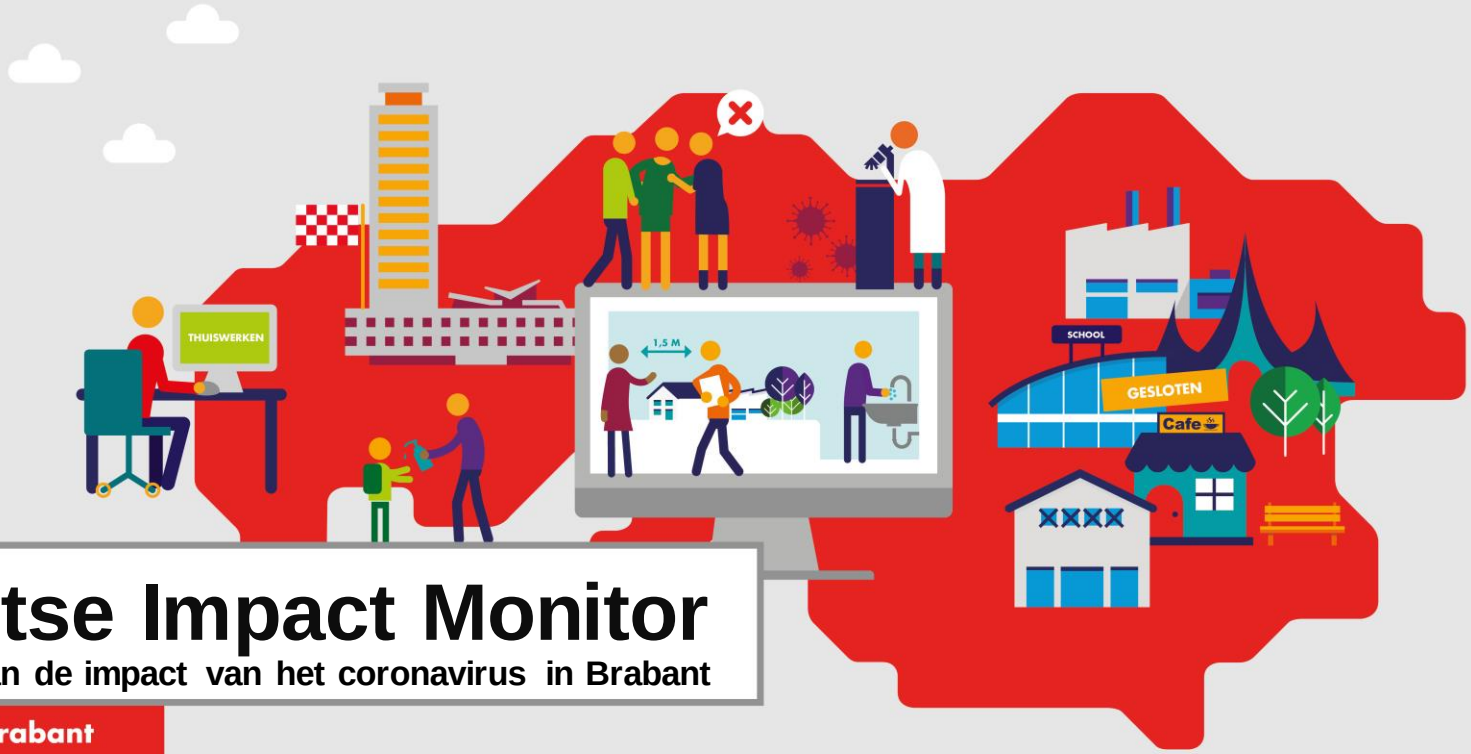

Brabantse Impact Monitor

Actueel beeld van de impact van het coronavirus in Brabant

Provincie Noord-Brabant

Woensdag 1 juli 2020 - Provincie Noord-Brabant

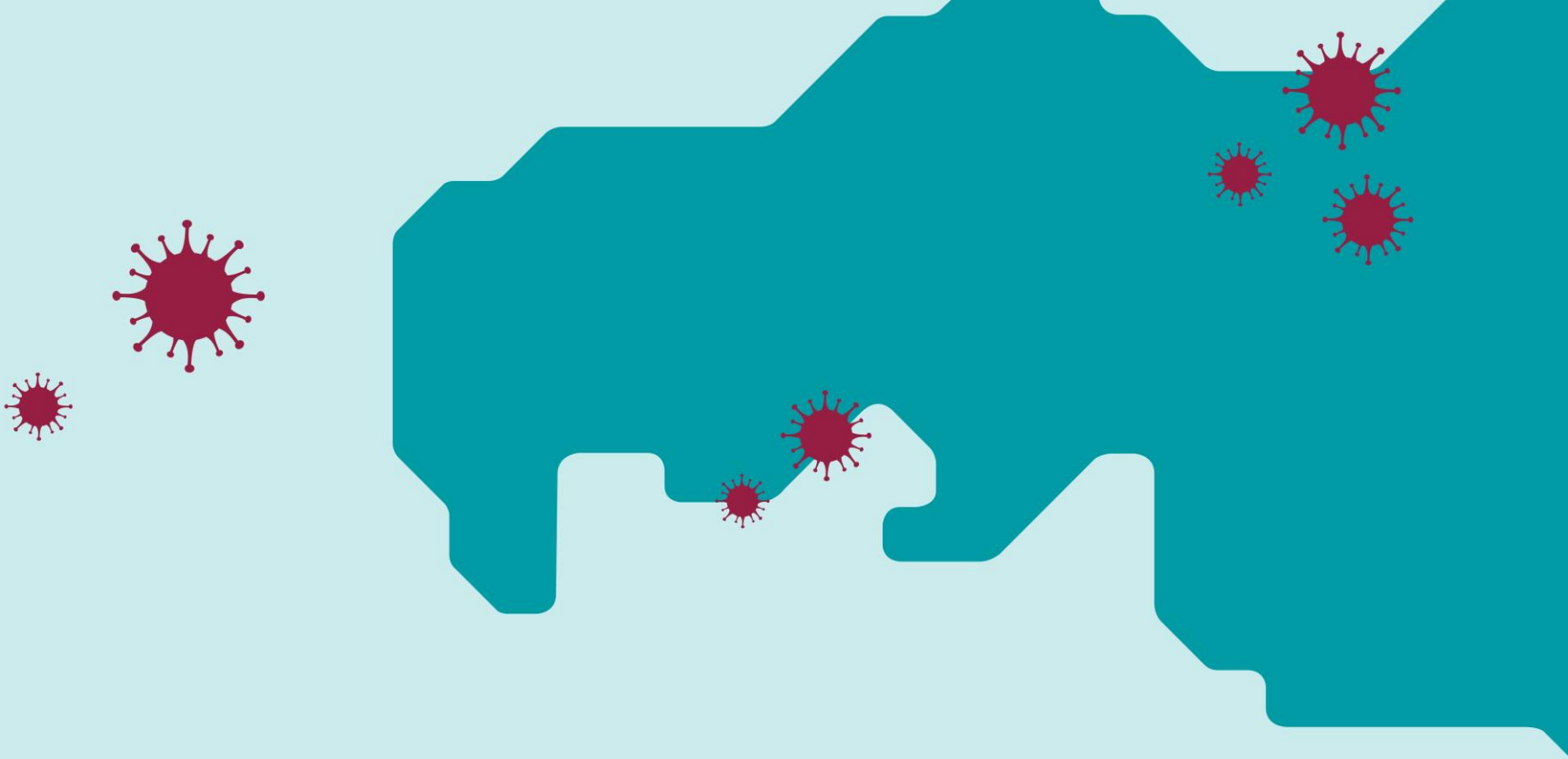

Economische impact

Recente ontwikkelingen

- Er geldt vanaf vandaag geen limiet meer voor het aantal bezoekers van bijeenkomsten, mits er 1,5m afstand wordt gehouden en er de mogelijkheid is tot reserveren. Ook mogen alle zitplaatsen in touringcars en auto's worden gevuld en worden gebruikt in het ov. Het ov is bovendien weer beschikbaar voor niet-noodzakelijke reizen.
- De EU is het eens geworden over een lijst van niet-lidstaten waarvan de inwoners vanaf vandaag weer de Unie in mogen reizen. Ook EU-burgers kunnen dan weer naar die landen buiten de Unie toe. Het gaat om 14 landen: Algerije, Australië, Canada, Georgië, Japan, Montenegro, Marokko, Nieuw-Zeeland, Rwanda, Servië, Thailand, Tunesië, Uruguay en Zuid-Korea.
- Medewerkers in de zorg krijgen een bonus van 1000 euro netto. Dat heeft minister De Jonge bekend gemaakt. De bonus is bedoeld voor verpleegkundigen, verzorgenden en ondersteunend personeel. Over de verdeling en wie de keuze maakt aan welke medewerkers de bonus wordt uitgekeerd wordt nog gesproken.
- Gemeenten zitten door de coronacrisis krap bij kas en dreigen met belastingverhogingen in het najaar. Ruim 100 gemeenten hebben daarom een brandbrief gestuurd aan politiek Den Haag en de VNG en pleiten daarin voor een snelle oplossing. Eerder al beloofde minister Ollongren 566 miljoen euro voor gemeenten.
- Luchtvaartmaatschappij KLM krijgt een steunpakket van 3,4 miljard euro om door de coronacrisis heen te komen (*zie vervoer, logistiek & transport*)
- 11.500 flexwerkers hebben een aanvraag gedaan voor een corona-uitkering (TOFA-regeling). Ongeveer de helft van die aanvragen is afgewezen, meldt het UWV. Flexwerkers die wel aan de voorwaarden voldoen, kunnen voor maart, april en mei €550 bruto per maand terugkrijgen. Tot 12 juli kunnen deze aanvragen worden gedaan.
- Bij de NS staan de komende jaren 2300 arbeidsplaatsen op de tocht. Door het coronavirus en het daardoor teruggelopen aantal reizigers staat de spoorwegvervoerder voor een bezuiniging van 1,4 miljard euro.
- Duizenden werknemers die per 1 juli een loonsverhoging in het vooruitzicht was gesteld moeten er nog maanden op wachten. Tientallen bedrijven hebben met vakbonden afspraken gemaakt om de eerder afgesproken loonsverhoging die vandaag in zou gaan uit te stellen.

Recente ontwikkelingen
Impact economie
Branche-ontwikkelingen
Mediabeeld
(Nood)maatregelen
Maatschappelijke impact

Impact economie

... pas in 2021 sterke stijging in faillissementen

Faillissementsrisico* (bedrijven & instellingen)

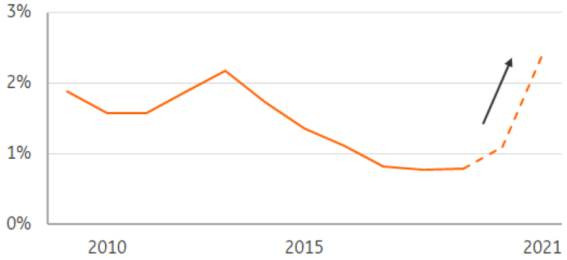

Bron: CBS, ramingen 2020 en 2021 ING Economisch Bureau
*Faillissementsrisico = aantal faillissementen op totaal aantal bedrijven

Horeca en zakelijke dienstverlening krijgen relatief meeste overheidssteun

Overheidssteun 2e pakket als % van de omzet per maand (pré-corona)

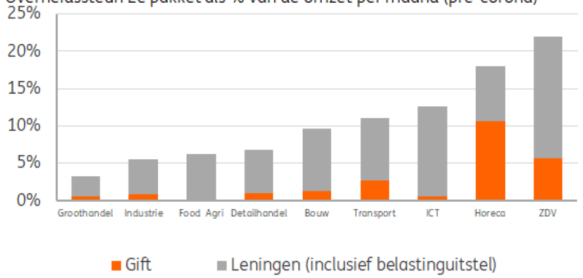

Bron: diverse bronnen, bewerking ING Economisch Bureau

- **Faillissementen**
  Door de coronacrisis kan het aantal faillissementen in 2021 verdubbelen of zelfs verdrievoudigen ten opzichte van 2019. Het ING Economisch Bureau verwacht voor 2021 dat 1,5% tot 2,5% van de bedrijven bankroet gaat, wat neerkomt op 6.500 tot 10.000 faillissementen. Daarmee komt het aantal hoger uit dan in 2020, waarvoor ongeveer 4.500 faillissementen worden verwacht. Dat is een stijging van 40% ten opzichte van 2019.

- **Overheidssteun**
  Uit een analyse van ING blijkt dat met name de horeca en de zakelijke dienstverlening het meest gebruik kunnen maken van de overheidssteun (gemeten naar percentage van de omzet). Zo kan in de horeca tot bijna 20% van de verloren omzet gecompenseerd worden door de verschillende financiële regelingen. De groothandel ontvang van alle sectoren relatief de minste overheidssteun, onder meer doordat het omzetverlies in deze sector gemiddeld genomen minder groot is.

Impact economie

- **Pintransacties**
  Consumenten pinnen momenteel nog 10% minder dan gebruikelijk in dezelfde week in de jaren ervoor. Kort na de eerste coronamaatregelen was dat nog ongeveer 35% minder. Dat blijkt uit een analyse van ING.

  Vooral in het buitenland geven we minder uit. Normaal gesproken doen we daar in deze tijd van het jaar zo'n 8% van onze pinbetalingen en geldopnames, dat is nu minder dan 3%. De maatregelen zorgen er dus voor dat consumenten een groter aandeel van hun aankopen doen in Nederland en minder in het buitenland.

  Tegelijkertijd is het bestedingspatroon anders vanwege corona. In de eerste helft van juni lag de pinomzet bij bouwmarkten en tuincentra ruim 30% hoger dan in 2018 en 2019. En er is meer uitgegeven bij speelgoed, sport en hobbyzaken (+14%).

  Hoewel cafés en restaurants weer zijn geopend, rekenen consumenten daar nog altijd minder af dan normaal (-35%). Een vergelijkbaar verschil ziet ING in de uitgaven aan recreatie en cultuur. Dat consumenten vaker thuiswerken en er minder op uit gaan wordt gezien bij de uitgaven bij tankstations en parkeergarages (-16%).

Totaal van pinbetaling en geldopname nog 10% onder 'normaal'
Totaal pinbetalingen en geldopnames in euro (7-dgs gem.), verandering 2020 t.o.v. 2018/2019

Bron: ING

Meer pinbetalingen voor thuis, minder voor uitgaan en uiterlijk
Verandering gemiddelde dagelijkse waarde van pinbetalingen t.o.v. jaar eerder*

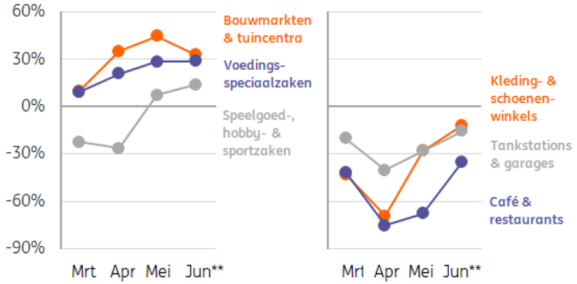

*Gecorrigeerd voor trend. ** tot 16 juni
Bron: ING

Impact economie

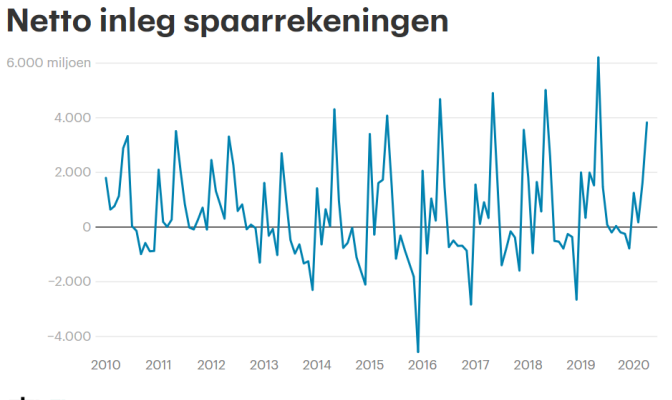

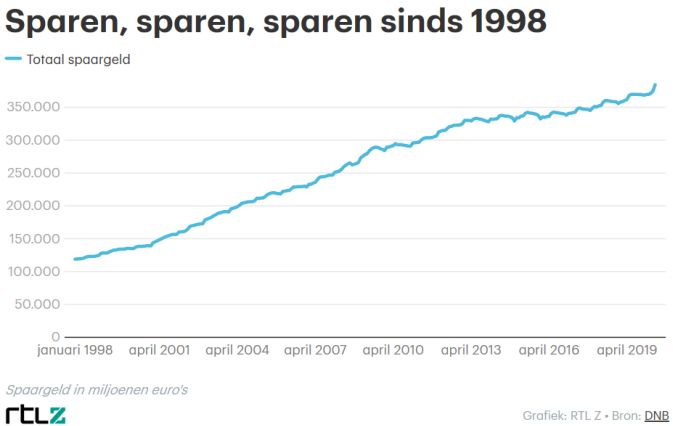

- **Spaargeld**
  In mei hebben Nederlanders gezamenlijk 9,4 miljard euro bijgeschreven op hun spaarrekening. Dat is de grootste toename sinds 1988, toen DNB de cijfers begon bij te houden. In totaal hebben mensen nu ruim 384 miljard euro gespaard.

  Traditioneel komt er in mei veel geld bij op spaarrekeningen, omdat veel werknemers hun vakantiegeld krijgen. Vorig jaar mei was het 6,2 miljard euro, in 2018 ging het om 5 miljard. Dit jaar is er vooral minder geld van de spaarrekeningen afgehaald. In maart werd er nog 31,6 miljard euro opgenomen, in mei was dat nog maar 14,9 miljard.

- **Beleggersvertrouwen**
  Het vertrouwen van Nederlandse beleggers is deze maand opnieuw verder gestegen. Dat meldt ING in de maandelijkse Beleggersbarometer. De stand komt deze maand uit op 98, vorige maand stond de barometer op 83. Alles onder de 100 geeft een negatieve stemming weer, alles daarboven een positieve. De bank wijst er wel op dat beleggers nog steeds weinig risico's nemen en dat de coronacrisis invloed houdt op het gedrag van investeerders.

Recente ontwikkelingen
Impact economie
Branche-ontwikkelingen
Mediabeeld
(Nood)maatregelen
Maatschappelijke impact

Impact economie

- **Producentenvertrouwen**
  In juni waren industriële ondernemers opnieuw minder negatief. Het producentenvertrouwen ging van -25,1 in mei naar -15,1 in juni. Dat is de grootste verbetering in een maand tijd sinds de start van het onderzoek. Vooral het oordeel over de verwachte bedrijvigheid verbeterde enorm. Wel zijn er meer ondernemers die verwachten dat hun productie de komende 3 maanden zal afnemen dan ondernemers die een toename van de productie voorzien.
  Het gemiddelde van de afgelopen jaar 20 jaar is 0,6. Het vertrouwen van de ondernemers bereikte in februari 2018 de hoogste waarde (10,9) en in april 2020 de laagste waarde (-28,7).
- **Verwachte omzet ondernemers**
  In juni waren er voor de tweede maand op rij minder ondernemers in de op consumenten gerichte branches pessimistisch over de verwachte omzet, personeelssterkte en het economisch klimaat dan een maand eerder. Dat meldt het CBS op basis van de maandelijkse Conjunctuurenquête Nederland. Ten opzichte van april en mei zijn de omzetverwachtingen verbeterd. In de detailhandel en overige persoonlijke dienstverlening is in juni het aantal positief gestemde ondernemers zelfs weer groter dan het aantal negatief gestemde. Toch wordt in de meeste branches nog altijd minder omzet verwacht.

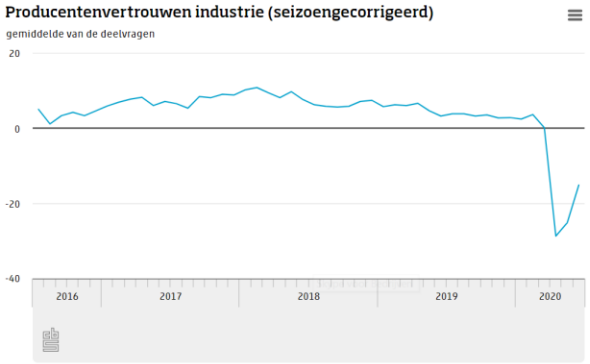

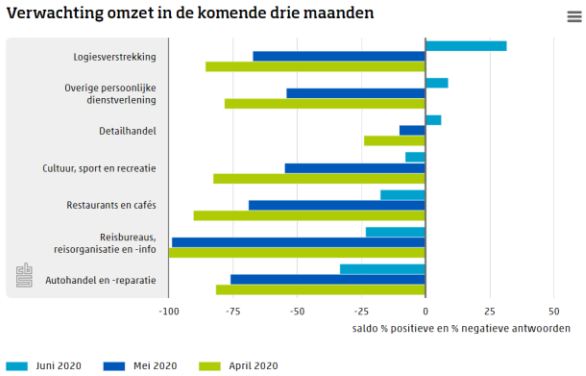

(Maak)industrie

- De exportorderpositie van de industrie is in juni iets verbeterd vergeleken met mei, aldus het CBS. 34% van de exporterende producenten beoordeelde in juni de omvang van hun exportorders als klein, tegenover ruim 5% die hun orderboek als groot beoordeelde. Per saldo komt daarmee het oordeel van de producenten uit op -29%. In mei oordeelde per saldo 31% van hen negatief, wat de laagste stand was in 11 jaar.

- De afzetprijzen van de Nederlandse industrie waren in mei gemiddeld 8% lager dan in mei 2019, meldt het CBS. Een maand eerder waren de producenten van de industrie 8,1% goedkoper dan een jaar eerder. De ontwikkeling van de afzetprijzen in de industrie hangt sterk samen met de prijsontwikkeling van ruwe aardolie. Vergeleken met april zijn de afzetprijzen van de industrie in mei met 0,3% gestegen.

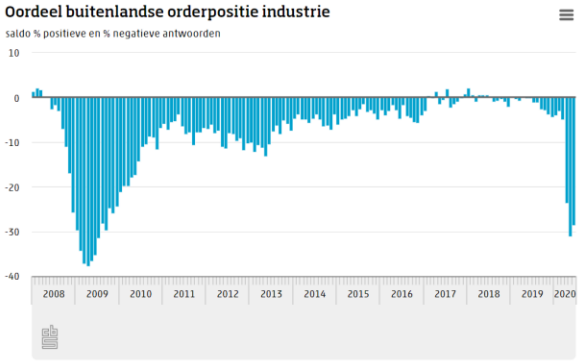

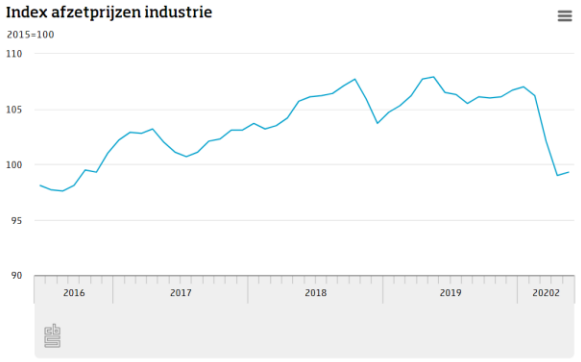

Recente ontwikkelingen
Impact economie
Branche-ontwikkelingen
Mediabeeld
(Nood)maatregelen
Maatschappelijke impact

Horeca, recreatie & toerisme

- Horeca-ondernemers worden zelden beboet als gasten onvoldoende afstand tot elkaar houden. Dat blijkt uit een steekproef van het AD onder 56 gemeenten. In de eerste drie weken van juni is in de bevraagde gemeenten geen enkele boete uitgedeeld door een boa voor het overtreden van de anderhalve-meterregel. Wel zijn er 141 waarschuwingen gegeven.
- Corendon gaat vooralsnog gewoon door met het aanbieden van vakantievluchten naar Turkije. Het bedrijf kondigde vrijdag aan vanaf 10 juli de vluchten te hervatten, omdat klanten dat willen. Het kabinet heeft het besluit onverantwoord genoemd, aangezien het niet-noodzakelijke reizen naar het land afraadt.
- De EU is het eens geworden over een lijst van niet-lidstaten waarvan de inwoners vanaf vandaag weer de Unie in mogen reizen. Ook EU-burgers kunnen dan weer naar die landen buiten de Unie toe. Het gaat om 14 landen: Algerije, Australië, Canada, Georgië, Japan, Montenegro, Marokko, Nieuw-Zeeland, Rwanda, Servië, Thailand, Tunesië, Uruguay en Zuid-Korea.

Handel

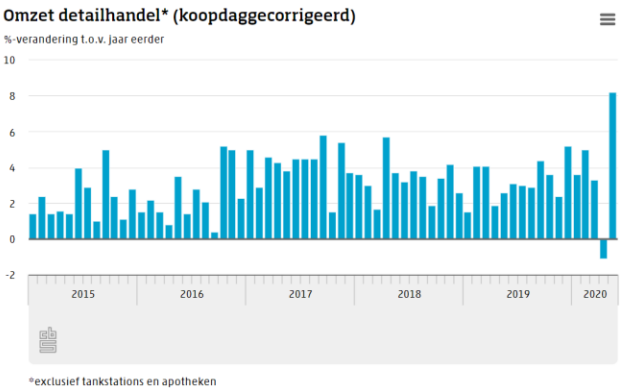

- De detailhandel heeft volgens het CBS in mei 8,2% meer omgezet dan in mei 2019. Dat is de grootste groei in 14 jaar tijd. Het verkoopvolume lag 5,9% hoger. Zowel de foodsector als de non-foodsector realiseerde een hogere omzet. Daarnaast is online bijna 50% meer omgezet.

  De winkels in doe-het-zelfartikelen noteerden opnieuw een recordstijging van de omzet (+29%). Daarentegen hadden de kleding- en schoenenwinkels ook in mei te kampen met omzetdalingen, maar wel wat minder erg dan de recordverliezen in maart en april.
- De Nederlandse autohandel heeft flink te lijden van de coronacrisis. In de eerste helft van het jaar zijn er 30% minder nieuwe auto's verkocht dan een jaar geleden. Bedrijven bezuinigen op hun wagenpark en veel autofabrieken lagen stil, waardoor bestellingen niet konden worden geleverd. Volgens branchevereningingen Bovag en RAI verloopt het herstel moeizaam en trekt de verkoop de laatste weken nauwelijks aan. Aan het begin van het jaar verwachtten de verenigingen 425.000 nieuwe auto's in 2020 te verkopen. De teller staat na een half jaar op 158.000 stuks. Over heel Europa is de autoverkoop het afgelopen half jaar gehalveerd.

Vervoer, logistiek & transport

- Vanaf vandaag is het openbaar vervoer niet meer louter voor noodzakelijke reizen bedoeld. De NS staat het bovendien vanaf vandaag toe dat reizigers een fiets meenemen in de trein. Veilig en verantwoord reizen blijft voorop staan, aldus een woordvoerder van de NS.
- Controleurs in het openbaar vervoer gaan vanaf vandaag wel strenger handhaven op de mondkapjesplicht, die sinds 1 juni geldt.
- KLM krijgt een steunpakket van 3,4 miljard euro om door de coronacrisis heen te komen. Dat heeft het kabinet afgelopen week bekend gemaakt. Van de steun is 1 miljard een lening van de staat en 2,4 miljard in de vorm van een garantie voor commerciële leningen. In ruil voor het pakket moet KLM afzien van bonussen, moeten medewerkers salaris inleveren en is het de luchtvaartmaatschappij niet toegestaan dividend uit te keren.
- Het aantal nachtvluchten op Schiphol gaat met 20% omlaag, van 32.000 vluchten per jaar naar niet meer dan 25.000. Dat heeft minister Van Nieuwenhuizen bekend gemaakt op de persconferentie over het steunpakket voor KLM. Hoe snel het aantal nachtvluchten wordt afgebouwd moet nog worden bepaald.
- Bij de NS staan de komende jaren 2300 arbeidsplaatsen op de tocht. Door het coronavirus en het daardoor teruggelopen aantal reizigers staat de spoorwegvervoerder voor een bezuiniging van 1,4 miljard euro. Volgens de NS gaat het om arbeidsplaatsen in alle takken van het bedrijf.
- Volgens de NS worden er steeds meer internationale treintickets verkocht. Door de coronacrisis was de verkoop half april naar een dieptepunt gedaald, met maar 3% verkochte kaartjes ten opzichte van normaal. De afgelopen weken neemt de verkoop weer toe. Al is die, met zo’n 30% verkochte tickets ten opzichte van normaal, nog lang niet op het oude niveau.

Cultuur, sport & evenementen

- De Tilburgse kermis, die gepland staat van 17 t/m 26 juli, gaat in aangepaste vorm door. De doorgaans grootste kermis van de Benelux krijgt 3 of 4 pleinen waar mensen een kaartje kunnen kopen om er een bepaalde tijd door te brengen. Dat heeft wethouder Dols gemeld. Hoe de kermis eruit gaat zien en hoeveel mensen er precies worden toegelaten, is nog onderwerp van gesprek. Deze week, van 3 t/m 7 juli, is in Moergestel de eerste kermis van het seizoen in Nederland.
- De evenementenbranche is tevreden over de versoepeling van de coronamaatregelen, maar blijft bezorgd over de financiële gevolgen van de 1,5m-maatregel. EventPlatform Nederland geeft aan dat het perspectief biedt, maar dat evenementen nog lang niet rendabel kunnen worden georganiseerd. Ook de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties is nog niet gerustgesteld.
- Verschillende branchevereningingen in de cultuursector willen dat er extra geld wordt gestort in het Gemeentefonds, dat sinds 1 maart culturele instellingen ondersteunt in de kosten voor de huisvesting.
- Vanaf 1 september kan er onder voorwaarden weer publiek worden toegelaten bij wedstrijden in het betaalde voetbal. De 1,5m moet niet alleen gelden in de stadions, maar ook bij de in- en uitgangen. Schreeuwen en zingen zijn taboe, vanwege het risico op de verspreiding van het coronavirus. Dat staat in het advies van het Outbreak Management Team.

Land- en tuinbouw

- Het areaal akkerbouw is in 2020 vergeleken met een jaar eerder met 0,3% afgenomen. Van tarwe daalde het areaal bijna 9%. Het areaal gerst (15,3%) en suikerbieten (3,5%) lieten een groei zien. Dat blijkt uit de voorlopige uitkomsten van de Landbouwtelling 2020.

  Volgens de laatste landbouwtelling wordt er in Nederland op ruim 520 duizend hectare akkerbouwgewassen geteeld. Dat is 1,6 duizend (0,3%) hectare minder dan een jaar eerder. Het areaal akkerbouwgewassen krimpt al sinds 2000. Sinds die tijd is er meer dan 100 duizend hectare (16%) verdwenen. Wel is het sinds 2016 niet verder afgenomen.
- De Tweede Kamer wil nog voor het eind van de maand een “fatsoenlijke” stopregeling voor nertsenfokkers. Het doel is dat alle nertsenhouders er voor 1 januari 2021 mee stoppen. Aanleiding zijn de coronabesmettingen op ten minste 15 locaties van verschillende bedrijven. Vooralsnog lijkt het er echter niet op dat er voor augustus duidelijkheid is voor nertsenhouders.

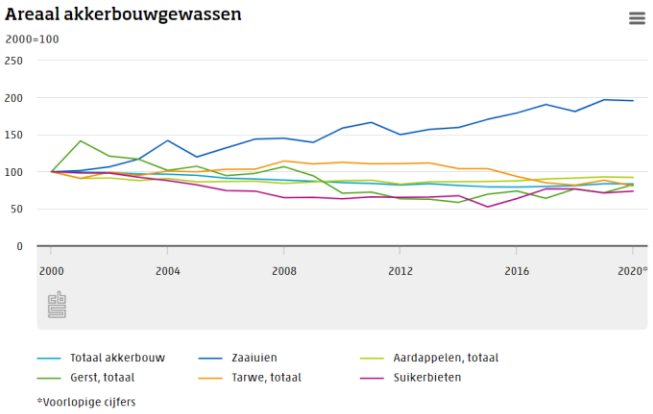

Bouw

- 17 organisaties die betrokken zijn bij de huizenmarkt (de ‘Woningbouwalliantie’) hebben een plan geschreven dat de bouwsector overeind moet houden. Het uitgangspunt is dat een scenario als in de kredietcrisis moet worden voorkomen. In het plan, dat is aangeboden aan de Tweede Kamer, wordt gepleit voor het bouwen van zeker 90.000 woningen per jaar tot 2030.
- Het kabinet haalt een aantal infrastructuurprojecten naar voren om de bouwsector te helpen door deze corona-tijd. Met de versnelde projecten is in totaal 73 miljoen euro gemoeid. Bijvoorbeeld een klus voor de A58 wordt eerder beschikbaar gesteld voor bedrijven als ook de ondertunneling van twee spoorwegovergangen tussen Breda en Tilburg.

(Inter)nationaal mediabeeld

- Vandaag debatteert de Kamer over een unieke Voorjaarsnota. Om de crisis door corona te keren, gaat **het overheidsbudget 68 miljard in de min**. Waar gaan al die euro's eigenlijk naartoe? (NRC)
- De Nederlandse economie kromp het eerste kwartaal minder hard dan voorspeld. Ten opzichte van het laatste kwartaal 2019 was er een teruggang van 1,5 procent en dat is **0,2 procentpunt minder dan verwacht**. Het algehele economische beeld in juni is wel fors verder verslechterd. (RTL Nieuws)
- Tienduizenden **flexwerkers zonder werk laten geld liggen**. Zij hebben zich nog niet gemeld voor de uitkering voor flexibel personeel, de TOFA. Sinds deze week kunnen zij zich melden voor de uitkering van enkele honderden euro's per maand, maar slechts 8500 mensen hebben dat tot nu toe gedaan. (RTL Nieuws)
- De stemming in het exporterende bedrijfsleven is **een fractie minder slecht geworden**. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) oordeelde in juni 29% van de bedrijven negatief over hun orderboek. Een maand eerder was dat 31%. (FD)
- Vervoersdeskundigen en vakbonden zetten vraagtekens bij de **forse ingrepen** die de Nederlandse Spoorwegen maandag hebben aangekondigd om de gevolgen van de coronacrisis op te vangen. Het bedrijf wil 2.300 van de bijna 18 duizend banen in Nederland schrappen. Loonsverhoging zit er de komende twee jaar niet in. (Volkskrant)
- Er moet beter worden **samengewerkt tussen de overheid en werkgevers** om meer mensen aan het werk te krijgen en te houden. Daarvoor pleit de alliantie 'Samen sterk voor werk', waarbij duizenden arbeidsmarktdienstverleners zijn aangesloten. (Financieel Management)
- De komende drie maanden is het niet mogelijk voor landen om het medicijn remdesivir in te kopen. De Verenigde Staten hebben **de hele voorraad van het medicijn**, dat helpt bij het herstel van coronapatiënten, opgekocht bij fabrikant Gilead. (RTL Nieuws)
- Vliegtuigbouwer Airbus kondigde **het ontslag van 15.000 werknemers aan**. Prijsvechter Easyjet schrapte een paar uur eerder 5000 banen. En luchtvaartmaatschappij Air France wil in thuisland Frankrijk 7500 mensen ontslaan, meldden persbureaus Reuters en AFP. (NOS)

Regionaal mediabeeld

- In opdracht van VisitBrabant deed Bureau voor Ruimte en Vrije Tijd onderzoek naar de gevolgen van corona voor het **toerisme in Brabant**. Naar schatting verdwijnen er, in het meest negatieve scenario, 27.000 banen en verdampt er minimaal 1 miljard euro. Toch is de onderzoeker hoopvol. (BN/De Stem)
- Het zal onmogelijk zijn elk midden- en kleinbedrijf dat getroffen is door de coronacrisis overeind te houden. Het is ook onmogelijk om elke culturele instelling die is getroffen te redden. Wie **inzet op duurzaamheid en digitalisering** heeft wel een streepje voor. (Omroep Brabant)
- Maatwerk is wel degelijk mogelijk in een pandemiecrisis, vindt ondernemer Bob Hutten. Zijn horecabedrijf is hard geraakt, personeel moet gedwongen vertrekken en de **hulp van de overheid schiet tekort**. "Wanneer zie ik een overheid die denkt: dit soort bedrijven moeten we toch niet verliezen?" (RTL Nieuws) (Linkedin)
- Bestuursvoorzitter Bart Berden van het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis in Tilburg kijkt terug op de coronacrisis. "We zijn tevreden hoe het is gegaan, maar het moet een volgende keer anders. (…) De **reguliere zorg** moeten we een volgende keer **niet stopzetten**." (Omroep Brabant)
- Zowel vleesverwerkingsbedrijf Vion uit Boxtel als Van Rooi Meat uit Helmond worden getroffen door een Chinese importban. Het land **laat voorlopig geen vlees meer toe** van de Brabantse bedrijven. Het wil zo voorkomen dat het opnieuw hard getroffen wordt door het coronavirus. (Omroep Brabant)
- Maar liefst 87% van de Nederlandse sportverenigingen zit financieel in zwaar weer door de coronacrisis, zo blijkt uit onderzoek. Ook veel Brabantse amateurclubs liepen de afgelopen maanden veel inkomsten mis. Op veel plekken ontstond daardoor een begrotingstekort. (Omroep Brabant)
- De **kermis in Moergestel** gaat definitief door. Daarmee heeft de kermis in Moergestel de landelijke primeur. (Omroep Brabant)
- Marit van Gils. Deze 38-jarige Brabantse was alleen in het wetenschapswereldje bekend. **Totdat ze antistoffen ontdekte** die een rol kunnen spelen bij de genezing van corona. Nu is ze een veelgevraagde gast voor radio en tv. ,,Iedereen wil me spreken.'' (BN/De Stem)

Sociale media

De tendens zet verder door: er worden steeds minder coronaberichten met een economische insteek geplaatst. Ook het sentiment beweegt zich inmiddels weer rond de nullijn.

Brabant	29.835 berichten	15% 4.370 positief / 16% 4.804 negatief	van 1 maart 2020 tot en met 30 juni 2020
Nederland	603.666 berichten	10% 61.991 positief / 13% 79.342 negatief	van 1 maart 2020 tot en met 30 juni 2020

Activiteit & Sentiment

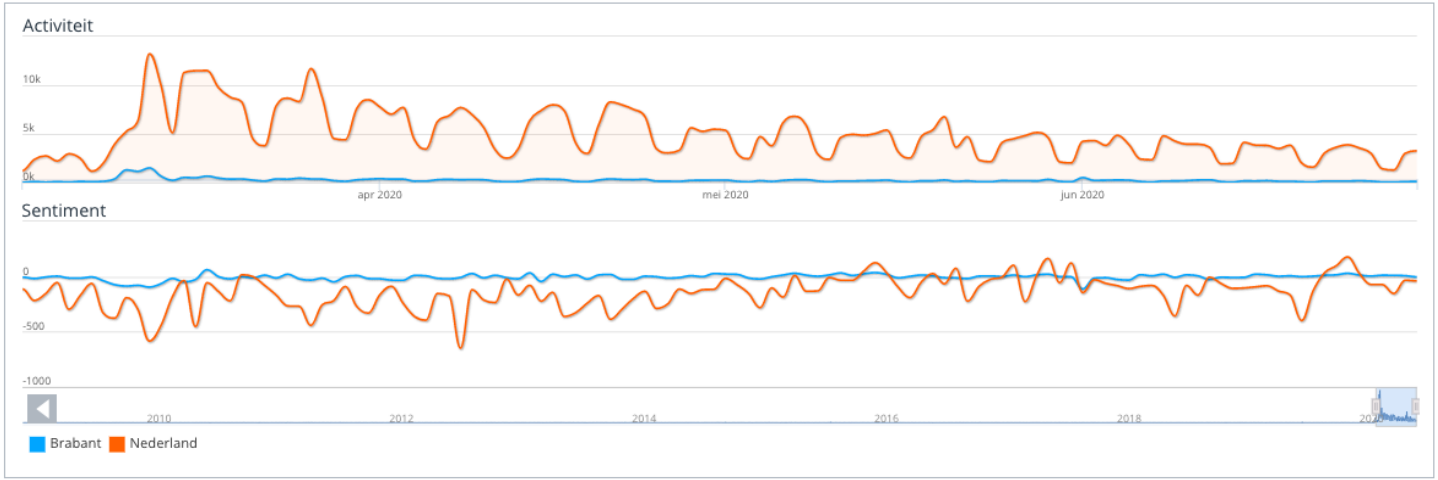

Sociale media

- Terwijl in Nederland en op veel plekken in de rest van Europa het aantal coronagevallen al een aantal weken lang daalt, stijgt het aantal gevallen in de Verenigde Staten. Die ontwikkeling voedt de discussie over nut en noodzaak van de coronamaatregelen.
- In die discussie is vooral de rol van Maurice de Hond, bekend als opiniepeiler, opvallend. Hij verscheen de afgelopen dagen veel in de mediaom zijn stelling toe te lichten dat de anderhalvemeter-regel onzinnig is. Die stelling van De Hond oogst kritiek en bijval.
- Ook is er bijval én kritiek op de bonus van 1000 euro voor zorgmedewerkers.
- Daarnaast veel online)(media-aandacht voor coronascepticus Willem Engel, de man achter Viruswaanzin, een organisatie die actie voert tegen de Nederlandse coronamaatregelen.

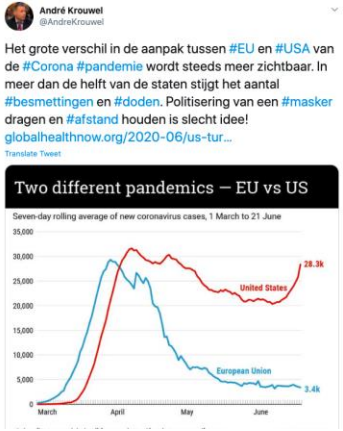

Noodmaatregelen

- Een overzicht van de maatregelen die de Europese Unie heeft genomen is te vinden op europa-nu.nl.

- Een overzicht van de maatregelen die de Rijksoverheid heeft genomen is te vinden op rijksoverheid.nl.

- De **provincie Noord-Brabant:**
  - maakt 5 miljoen euro vrij om de impact van het coronavirus op de Brabantse economie te verzachten.
  - heeft ingestemd met het door de BOM beschikbaar stellen van 20 miljoen euro binnen bestaande kredietregelingen om daarmee innovatieve MKB bedrijven te ondersteunen. Deels zullen deze middelen worden aangewend als cofinanciering voor de Corona Overbruggingskredietregeling (COL) die sinds 29 april is opengesteld. Het aantal aanvragen voor deze COL ligt in Brabant inmiddels boven de 60.
  - heeft 400.000 euro toegezegd aan Brainport om deze te benutten voor het geven van noodkrediet aan startende bedrijven. Deze regeling staat open voor start-ups in heel Brabant.
  - heeft een voorstel neergelegd bij de provinciale staten om de komende vier jaar 16 miljoen euro te investeren in de arbeidsmarkt. Sinds kort is een platform in de lucht met gratis online opleidingsaanbod: www.brabantleert.nl.
  - ontwikkelt met de B5-steden een steunpakket voor de regionale culturele infrastructuur in Brabant. Er wordt een plan gemaakt van ongeveer 8 miljoen euro, waar de provincie 2 miljoen euro aan bijdraagt.
    Veel **gemeenten** in Brabant hebben maatregelen genomen om ondernemers en zzp'ers te steunen, o.a. door uitstel van het betalen van gemeentelijke belastingen en coulanceregelingen voor het betalen van huur en/of het voldoen aan subsidievoorwaarden.
  - Meer informatie over de aanpak van de coronacrisis door de provincie Noord-Brabant is te vinden op brabant.nl/corona.

Maatschappelijke impact

Resultaten 4-meting – 30 juni 2020

Onderzoeksverantwoording

Deze provinciale monitor maatschappelijke effecten coronavirus is tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen de provincie Noord-Brabant, de veiligheidsregio's, diverse Brabantse gemeenten en het PON.
De monitor is tot nu viermaal uitgevoerd, de 4e meting vond plaats van 16 tot en met 22 juni 2020. De eerste meting tussen 31 maart en 5 april, de tweede meting tussen 23 en 28 april en de derde meting tussen 13 en 18 mei.

- ### Methodiek

Het onderzoek is via een online vragenlijst uitgezet onder de leden van het Brabantpanel en onder de Brabantse leden van PanelClix.

- ### Veldwerkperiode 4-meting

Het veldwerk heeft plaatsgevonden van 16 tot en met 22 juni 2020.

- ### Respons

De vragenlijst is ingevuld door 2.244 panelleden. Met dit aantal kunnen we betrouwbare uitspraken voor de provincie Noord-Brabant doen.

- ### Representativiteit

De resultaten van het onderzoek zijn gecorrigeerd naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en veiligheidsregio en zijn voor deze kenmerken representatief voor Brabant.

- ### Verschillen met meting 3

Waar mogelijk vergelijken we de resultaten met de resultaten van de 3e meting. Significante verschillen zijn in de figuren met een asteriks (*) gemarkeerd.

- ### Publicatie

De resultaten van het gehele onderzoek en de gehanteerde vragenlijst zijn opgenomen in de PON-publicatie Monitor Maatschappelijke effecten coronavirus.

Persoonlijke situatie (1)

Gemoedstoestand | De bezorgdheid van respondenten is ten opzichte van eerdere metingen verder afgenomen, van 45% bij de 3e meting naar 37% bij de 4e meting. Iets meer dan de helft (53%) geeft aan zich 'rustig' te voelen onder de huidige omstandigheden, iets meer dan bij de 3e meting.

Tevredenheid leven | Voor de tevredenheid met hun leven geven Brabanders een 7,1, een lichte verbetering ten opzichte ven de 3e meting. Voor meer respondenten is deze score verbeterd ten opzichte van vorige metingen: 17% geeft een betere score. Voor 10% is de score slechter geworden, ook een kleinere groep dan bij eerdere metingen.

Figuur 1 **Vraag 1: Hoe voel je je door de huidige situatie? Meerdere antwoorden mogelijk. %**

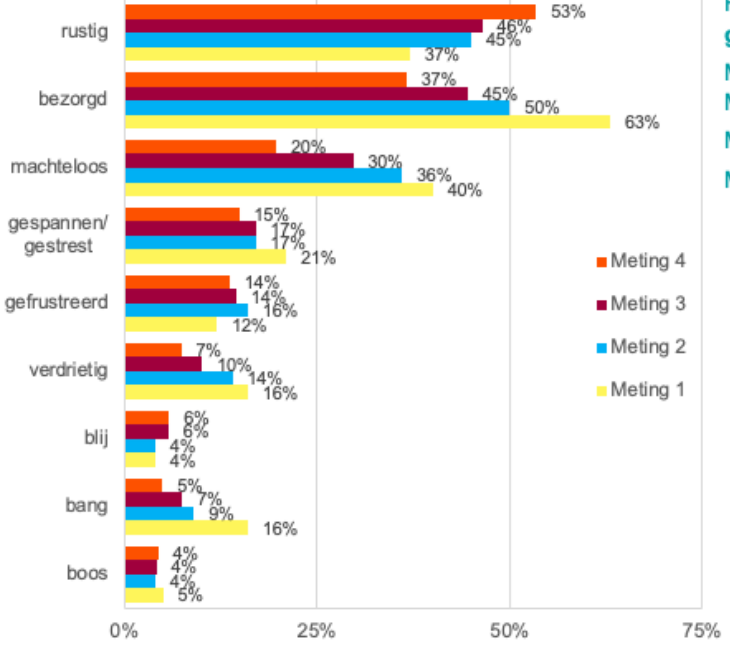

Figuur 2 **Vraag 4: Is deze score beter of slechter voor jou geworden of hetzelfde? %**

Meting 1 = situatie voor en na 1e coronabesmetting in NL
Meting 2 = periode na 1-meting
Meting 3 = 3 weken na de 2-meting
Meting 4 = 4 weken na de 3-meting

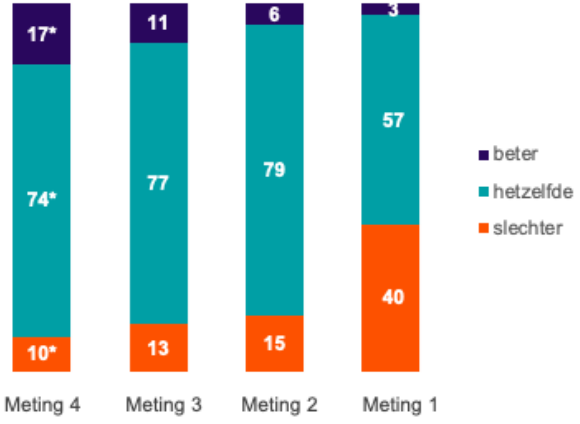

Persoonlijke situatie (2)

Eenzaamheid | 63% geeft aan zich nooit of meestal niet eenzaam te voelen, 30% voelt zich soms eenzaam, 7% voelt zich meestal of altijd eenzaam. Voor drie kwart is deze situatie niet veranderd sinds de 3e meting. Overall is de situatie verbeterd: minder mensen voelen zich eenzamer en meer mensen voelen zich minder eenzaam. Jongeren (tot en met 29 jaar) geven vaker aan zich eenzamer te voelen dan anderen (15% tegenover 9% gemiddeld), maar ook de groep jongeren die zich minder eenzaam voelt, is groter dan gemiddeld (27% tegenover 15% gemiddeld). De groep jongeren die zich eenzaam voelt is wel kleiner geworden: van 23% bij de 3e meting naar 15% bij de 4e meting.

Buurtbinding | In de vragenlijst van de 4e meting hebben we gevraagd naar verbondenheid met de buurt. Voor 11% is deze toegenomen sinds de coronacrisis, ze hebben meer contact met buren, helpen buren vaker. 8% voelt zich juist minder verbonden, voornamelijk doordat mensen minder buiten komen.

Figuur 4 **Vraag 9: Voel je je op dit moment meer, minder of in dezelfde mate verbonden met de buurt waarin je woont dan voor het begin van de coronacrisis (medio maart)?**

Figuur 3 **Vraag 6: Voel je je nu meer of minder eenzaam? - %**
Meting 1 = situatie voor en na 1e coronabesmetting in NL | Meting 2 = periode na 1-meting | Meting 3 = 3 weken na 2-meting | Meting 4 = 4 weken na de 3-meting

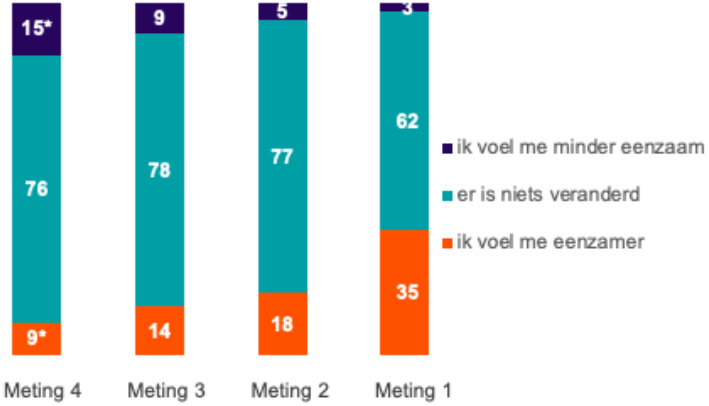

Mantelzorg | Ook hebben we in de vragenlijst van de 4e meting vragen gesteld over mantelzorg. 44% van alle respondenten geeft mantelzorg aan een hulpbehoevende naaste. Van deze groep mantelzorgers geeft 70% aan dat zij dat ook al deden voor de coronacrisis, 15% is het sinds de crisis gaan doen en 15% is hier juist mee gestopt. Stoppen van de mantelzorg komt voornamelijk doordat mantelzorgers niet meer op de locatie mogen komen waar de hulpbehoevende woon of angstig zijn om contact te hebben met anderen en mogelijk besmettingsgevaar.

Adviezen en maatregelen (1)

Opvolging | De trend in de daling van het aantal mensen dat zich altijd aan de adviezen houdt, zet zich door: bij 5 adviezen zien we een daling van het aantal mensen dat het advies altijd opvolgt (figuur 5). Respondenten tot en met 44 jaar volgen de adviezen minder vaak 'altijd' op dan oudere leeftijdsgroepen, we zagen dit ook bij eerdere metingen. Respondenten van 55 jaar en ouder volgen de adviezen juist vaker op.

Versoepelingen | Per 11 mei en 1 juni zijn verschillende maatregelen versoepeld. We vroegen respondenten of ze al gebruikt hebben gemaakt van de versoepelingen en naar hun ervaringen hiermee. De meeste mensen (69%) zijn al naar de kapper, schoonheidsspecialist of pedicure geweest. Ook heeft meer dan de helft al weer buiten gesport en is een derde naar een fysiotherapeut, diëtist of masseur geweest. Bij bezoek aan terras, restaurant en café zien we een meer verdeeld beeld: iets minder dan de helft is er al geweest of gaat dat binnenkort doe. Iets meer dan de helft wacht nog even af of gaat er nog niet naartoe.

Ook zien we een nog afwachtende houding ten opzichte van het reizen met het openbaar vervoer. Het bezoek aan culturele instellingen zoals een bioscoop, concertzaal of museum wordt door het merendeel ook nog even uitgesteld.

Figuur 5 **Vraag 16: In hoeverre heb je sinds de eerste coronabesmetting (T1) / in de afgelopen 2 weken (T2) / 3 weken (T3) / 4 weken (T4) de adviezen opgevolgd? - %**

Noord-Brabant	Altijd				Meestal wel			
	T4	T3	T2	T1	T4	T3	T2	T1
Geen handen schudden	78*	85	86	94	14*	9	7	4
Thuisblijven bij klachten (neusverkoudheid, hoesten, keelpijn of koorts)	66*	70	71	82	26	24	22	16
Thuisblijven als 1 van de huisgenoten koorts heeft	65*	71	77	85	27*	23	16	12
Gebruik het openbaar vervoer alleen als het echt niet anders kan	63	-	-	-	23	-	-	-
Letten op hygiëne (handen wassen, hoesten/niezen in elleboog)	41	44	49	61	53	53	47	37
Zoveel mogelijk thuiswerken of werktijden spreiden	41*	58	67	81	36*	25	19	12
Vermijd drukte	39	-	-	-	55	-	-	-
1,5 meter afstand van elkaar houden	30*	39	49	66	62*	56	48	33

Adviezen en maatregelen (2)

1,5 meter afstand houden | Over het houden van deze 1,5 meter afstand hebben we in de vragenlijst van de 4e meting nader ingezoomd. We vroegen respondenten op welke plekken zij ervaren dat mensen te dichtbij kwamen en hoe vaak zij dat meemaakten.

We zien dat met name bij het doen van boodschappen het houden van 1,5 meter afstand lastig is. Een derde ervaart vaak dat mensen te dichtbij komen en 40% ervaart dit regelmatig. Ook bij het buitenshuis werken (28% komt vaak te dichtbij) en bij winkelen (25% komt vaak te dichtbij) is het houden van afstand lastig. (figuur 6)

Respondenten tot en met 44 jaar geven vaker aan dat het vaak voorkomt dat mensen te dichtbij komen als zij in de openbare ruimte zijn. Respondenten van 55 jaar en ouder hebben hier beduidend minder vaak mee te maken. Met name wanneer respondenten buitenshuis werken of boodschappen doen is dit verschil groot.

Figuur 6 **Vraag 23: Hoe ervaar je het 1,5 meter afstand houden? Kun je per situatie aangeven hoe vaak het voorkwam dat mensen te dichtbij kwamen? - %**

Wanneer ik …	Vaak	Regel-matig	Soms	Zelden/ nooit
Boodschappen ging doen	34	40	23	4
Buitenshuis ging werken	28	27	27	19
Ging winkelen	25	33	33	10
De markt bezocht	18	24	28	30
Voor iemand ging zorgen	17	19	27	37
Vrienden of familie bezocht	16	23	38	23
Mijn kind(eren) naar school bracht	12	16	23	48
Bezoek thuis heb ontvangen	11	21	39	29
Naar de dokter of apotheek ging	8	13	27	52

Zorgen

Zorgen door coronacrisis | Net zoals bij eerdere metingen zien we dat de meeste mensen zich zorgen maken over de economische gevolgen van de crisis (36% veel zorgen). Het aandeel mensen dat zich hierover zorgen maakt is echter gedaald van 45% naar 36%. Ook maakt ruim een derde zich veel zorgen over andere mensen die zich niet aan de adviezen houden en over de duur van deze crisis. Dit is vergelijkbaar met de 3e meting, alleen is het aandeel mensen dat zich veel zorgen hierover maakt kleiner geworden. Dat geldt ook voor de zorgen over de komst van een 2e coronagolf en over ouderen en kwetsbare mensen.

Respondenten tussen de 18 en 29 jaar maken zich vaker zorgen over hun geestelijke/mentale gezondheid, hun financiële situatie, hun werksituatie, de voortgang van hun studie, voldoende voorraad in supermarkten en reguliere zorg en hulp in ziekenhuizen. Respondenten van 55 jaar en ouder maken zich juist vaker zorgen over een kwetsbaar/eenzaam persoon in hun omgeving, om ouderen en kwetsbare mensen in het algemeen, overige zorg en hulp (zoals thuiszorg), de veiligheid in hun woonplaats, om andere mensen die zich niet aan de maatregelen en adviezen houden en de komst van een tweede coronagolf.

Figuur 7 **Vraag 25: In hoeverre maak je je op dit moment zorgen over…? - %**

Noord-Brabant	Veel zorgen				Enige zorgen			
	T4	T3	T2	T1	T4	T3	T2	T1
De gevolgen van de crisis voor de economie	36*	45	46	46	52*	45	44	44
Hoe lang deze situatie nog gaat duren, de duur van deze crisis	35*	38	41	-	53	51	47	-
Andere mensen die zich niet aan de maatregelen en adviezen houden	35*	39	37	-	50	47	49	-
De komst van een tweede coronagolf	30*	38	-	-	55*	50	-	-
Ouderen en kwetsbare mensen in het algemeen	25*	31	32	35	64*	60	58	56
Een gezin waarvan ik weet dat er thuis spanningen zijn	23	25	21	28	47	43	42	42
De voortgang van mijn studie	18	18	14	21	30	32	26	24
Een kwetsbaar / eenzaam persoon in mijn omgeving	18*	21	19	24	60	58	59	59
Het onderwijs van uw kind(eren)	15	15	12	16	41*	46	46	46
Overige zorg en hulp (zoals thuiszorg)	13	15	20	23	47*	54	54	54
Mijn werksituatie	11	11	11	12	24	27	28	31
Mijn lichamelijke gezondheid of die van gezinsleden	11	10	9	12	43	44	41	48
Zorg en hulp aan corona-patiënten in ziekenhuizen	11	10	15	-	39*	43	44	-
Reguliere zorg en hulp in ziekenhuizen	10	11	16	-	44*	51	53	-
De lichamelijke gezondheid van familie of vrienden	10*	12	11	17	51	52	55	58
Mijn geestelijke gezondheid	10	10	6	9	25	25	25	26
Mijn financiële situatie	9	10	10	11	25	26	24	26
De veiligheid in mijn woonplaats	7	8	6	6	31	31	31	36
Voldoende voorraad in de supermarkten	2	3	4	5	12	12	14	24

Vertrouwen instanties, informatie

Vertrouwen in instanties I We zien sinds de 1e meting een dalende trend in het vertrouwen dat Brabanders hebben in alle vier genoemde instanties: rijksoverheid, gemeente, de gezondheidzorg en het RIVM. De groep mensen met 'veel vertrouwen' is overal kleiner geworden, de groep met 'redelijk wat', 'weinig' en 'geen' vertrouwen is groter geworden. Het vertrouwen in de diverse instanties is lager bij respondenten van 30 tot en met 44 jaar en hoger bij respondenten van 70 jaar en ouder.

Informatie over de adviezen en maatregelen I Wat vinden Brabanders van de informatie over de adviezen en maatregelen die op dit moment over het coronavirus en de coronacrisis wordt verspreid? We hebben hierover in de 4e meting drie nieuwe stellingen aan respondenten voorgelegd. Er is verdeeldheid over de stelling 'Het is mij niet meer helemaal duidelijk wat alle adviezen en maatregelen van de overheid zijn: 37% is het (helemaal) eens met deze stelling, 37% (helemaal) oneens. Desondanks vindt 45% de informatie over de adviezen en maatregelen duidelijk. Een ruime meerderheid van 61% vindt sommige adviezen tegenstrijdig.
Respondenten tot en met 29 jaar vinden de informatie over adviezen en maatregelen vaker duidelijk dan anderen. Aansluitend hierop geven zij ook minder vaak aan dat zij sommige adviezen tegenstrijdig vinden. 55-plussers vinden de informatie en adviezen juist minder vaak duidelijk. Respondenten tussen de 55 en 69 jaar vinden de informatie ook vaker tegenstrijdig.

Figuur 8 **Vraag 26: In hoeverre ben je het eens of oneens met onderstaande stellingen?* - %**

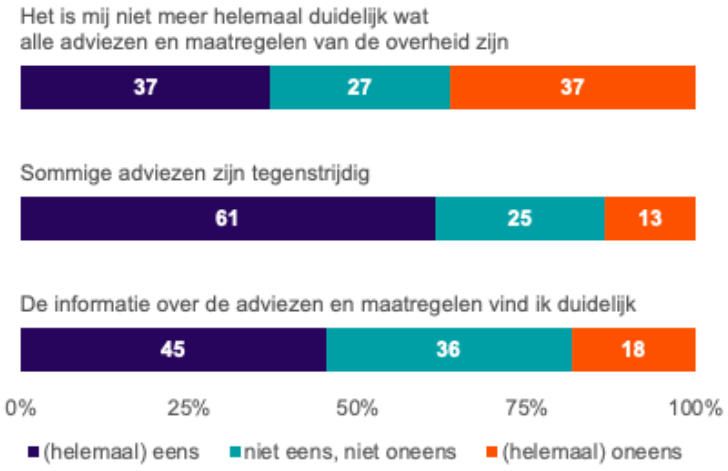

Meer weten over andere provincies?

Ook andere provincies in Nederland publiceren regelmatig een monitor over de impact van het coronavirus in hun regio.

- Friesland
- Drenthe
- Overijssel
- Flevoland
- Noord-Holland
- Zuid-Holland
- Utrecht
- Gelderland
- Zeeland
- Limburg

Over deze monitor

Signalen doorgeven
Heeft u informatie en/of signalen die interessant zijn om mee te nemen in de Brabantse Impact Monitor? Dan kunt u deze sturen naar corona@brabant.nl.

Abonneren
Wilt u de Brabantse Impact Monitor direct in uw mailbox ontvangen?
Dan kunt u zich aanmelden via dit formulier >

Over de monitor
De Brabantse Impact Monitor is een initiatief van de provincie Noord-Brabant met medewerking van maatschappelijke partners, PACT Brabant en de regionale ontwikkelmaatschappijen in Brabant.

Frequentie
We streven ernaar de Brabantse Impact Monitor minimaal één keer per week te versturen.